

AGRICULTURA I MEDI: UNA MATEIXA HISTÒRIA

1. INTRODUCCIÓ

Si en èpoques pretèrites s'havia sostingut que una cosa era el medi-entorn, la natura, i una altra l'home, actualment el pensament ambientalista considera que home i medi són conceptualment inseparables. Cal remarcar, tanmateix, el caràcter dinàmic i inexorablement evolutiu del pensament, el qual creix, es desenvolupa i, alhora canvia.

En la línia inseparable de medi-home interactuants, el concepte de naturalesa avui s'entén en sentit ampli, no sols referit als sistemes naturals entesos de manera clàssica, sino incorporant-hi també els elements que formen la societat urbana i el món industrial i tecnològic associats. Dit d'altra manera, es pot considerar naturalesa o medi tant el més dringós i pur torrent pirinenc com el col·lector de l'antic torrent del Bogatell. Altra cosa és com estan ambientalment, quin n'és l'estat i el paper que tenen en el funcionalisme dels seus sistemes.

Sens dubte, si hi ha hagut des de la revolució neolítica una activitat multiseccular transformadora del medi, de manera principal, en sentit ampli, aquesta ha estat l'agro-pecuària.

Actualment, són diferents els factors socials que incideixen sobre el medi ambient, alguns de manera molt agressiva. L'agricultura actual es caracteritza per la incorporació de noves tecnologies i els mètodes de producció intensiva. Ambdós han suposat avenços positius, però, alhora, han comportat que l'agricultura hagi esdevingut responsable, en gran part, d'alguns seriosos problemes ambientals actuals.

El seu esdevenidor passa indefugiblement per la capacitat competitiva, la qual connecta directament amb la sostenibilitat, és a dir, cal una agricultura respectuosa amb el medi; en definitiva, amb els recursos ambientals que la sostenen.

Aquest principi es fonamenta en el concepte de desenvolupament sostenible, consistent en no explotar cap sistema més enllà de la seva capacitat de càrrega. Això seria en termes bancaris -sempre més entenedors- allò de gastar les rendes, mai el capital. Aquesta línia de compromís comporta pensar globalment i actuar localment.

2. CATALUNYA, UN PAÍS RIC EN DIVERSITAT NATURAL

Paisatgísticament, allò que millor caracteritza el nostre país és la seva diversitat excepcional, de les més elevades de l'Europa occidental.

Aquesta diversitat és deguda a diversos factors ambientals, latitudinals i altitudinals, i es concreta paisatgísticament en la representació de les tres grans regions biogeogràfiques configurants dels paisatges euroccidentals: mediterrània, centre-europea i bosco-alpina.

Indicadors de biodiversitat. 1992

Categories	Nombre d'especies	Especies amenacades	% d'especies amenacades
Animals vertebrats	350	40	11
Mamífers	68	7	10
Aus	209	23	11
Peixos	28	6	21
Rèptils	30	3	10
Amfibis	15	1	7
Plantes vasculares	3.000	210	7

Fig. 1 - Biodiversitat

El mosaic divers de paisatges ha estat el canemàs que ha sostingut el desenvolupament històric del país i n'ha determinat en gran manera la personalitat.

La diversitat ambiental ha afavorit la diversitat de recursos, que d'antic han estat sotmesos també a diferents processos d'extracció o explotació de tal manera que, en el conjunt del país, es pot dir que no hi ha un pam de territori on en un moment o altre de la història l'home del país no hi hagi dut a terme alguna activitat.

D'aquestes activitats les més significatives han estat les de caràcter agro-silvo-pastoral, que han format o encara formen part d'una proporció molt important dels nostres sistemes naturals de manera integrada i fins i tot ecològicament metabòlica.

● Patrimoni natural

Espais protegits. 1992

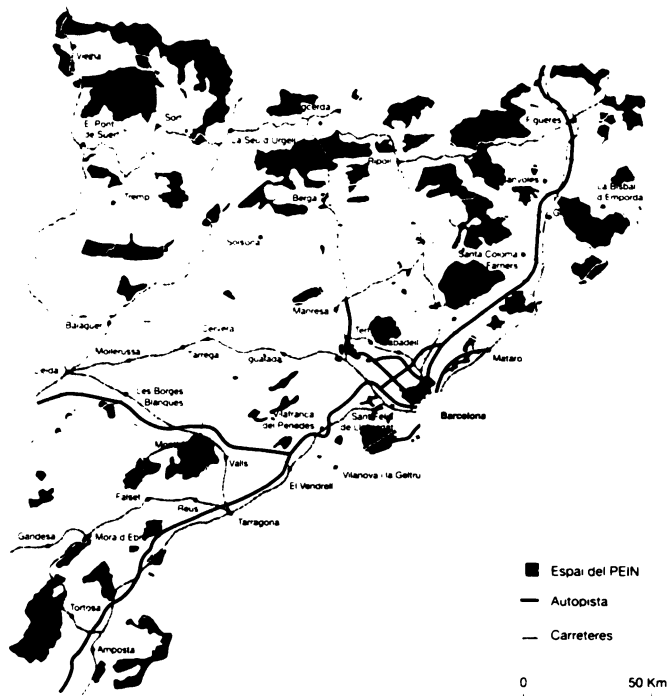

Fig. 2 - Pla d'espais d'interès natural

3. UNA MICA D'HISTÒRIA

3.1 El paisatge vegetal: les darreres evolucions

De manera molt global, podem dir que els paisatges naturals actuals del nostre país es consoliden primer i arrenquen tot seguit llur dinàmica en l'acabament de l'anomenat Würmià que va ser el darrer període glacià que hi va haver. Aquest període postglacià aproximadament se situa entre 8.000 i 12.000 anys enrera de la nostra època.

Segons estudis del botànic palinòleg J. M. Roure, durant l'holocè, fa aproximadament 10.000 anys, els gels es van retirar definitivament. Les temperatures, però, van continuar sent fredes. Va augmentar però la humitat i es va produir la substitució de formacions obertes de pi per paisatges més tancats domina per arbres caducifolis, com l'avellaner i el bedoll. Més endavant, van fer la seva aparició diverses espècies caducifòlies.

Durant el preboreal que va des del 10150 AC al 8.650 AC, les temperatures es van incrementar, tot i que el clima va continuar sent sec.

A les zones de muntanya, es va produir un avenç important de les masses forestals, dominades pel pi, i, a la plana, sembla que un increment de l'aridesa va produir una disminució de boscos.

L'anomenat boreal (8650 AC a 7450 AC) va ser un període caracteritzat per una tendència càlida i seca. Hi va haver un increment de roures i d'oms i es van mantenir els avellaners.

Durant l'atlàntic (7450 AC a 4950 AC), es va produir un increment creixent de la humitat, van augmentar les formacions termòfiles i es va mantenir un cert nivell d'aridesa. Van aparèixer els primers signes de modificació antròpica dels paisatges.

En el subboreal (4950 AC a 3000 AC), el clima va evolucionar cap a condicions menys càlides i menys seques. El paisatge vegetal era semblant a l'actual, amb una certa regressió de l'om.

En el decurs del subatlàntic (2750 AC fins als nostres dies), el clima presenta una tendència més humida. En algunes àrees, s'expansiona el faig. Les formacions de caràcter mediterrani es troben àmpliament establertes. En el cas de l'alzina, sembla clar que la seva distribució a la regió està completament lligada a l'activitat humana.

3.2 Prehistòria i romanització

Les activitats humanes transformadores comencen quan s'abandonen les pràctiques recol·lectores i caçadores paleolítiques i s'inicien les rompudes i els artigueigs neolítics, ara fa uns 7.000 anys, consistents en la conversió dels boscos en poblats, camps de conreu i pastures. En esdevenir productors, tot i la importància de la cacera encara, es conreen alguns cereals com blats i ordis i comença una ramaderia incipient del bou, xai, la cabra i el porc. És a partir d'aquestes noves activitats que l'home esdevé, amb totes les variables culturals i històriques, el principal agent transformador dels paisatges. Cada pam de conreu o prat guanyat pels nous pagesos i ramaders és en detriment dels paisatges silvestres, per primera vegada en la història.

L'expansió de la metal·lúrgia, a partir del bronze final o la primera edat del ferro, tindrà una forta significació per als nostres boscos amb l'aparició ací i allà de fargues consumidores de quantitats grans de carbó vegetal, activitat que perdura de manera creixent i amb ritmes diversos fins al llindar de la història contemporània.

Entre els productes vegetals consumits en aquesta època que s'han trobat darrerament segons dades arqueològiques, hi ha curiosament olives i raïm.

Els ibers es van instal·lar majoritàriament a les planes al·luvials arreu del país, cap a l'any 600 abans de la nostra era, en assentaments fortificats als turons i amb una activitat agrícola de caràcter cerealista sobretot a les planes, en detriment dels boscos i dels aiguamolls, i una expansió de les pastures.

Amb la romanització i fins a la crisi del segle III, es produeix el més important increment demogràfic. Es creen vil·les, augmenta l'activitat agrícola i s'introdueix cultiu de la vinya i l'olivera. Tot plegat suposa una nova transformació dels paisatges, afavorit per la creació de diverses vies de comunicació, que serà molt important per a la construcció del canemàs històric del país.

Sobre aquesta època trobem literatura històrica que permet de fer-hi una certa aproximació ambiental. Concretament, la Història natural de Plini el Vell ens parla del món viu i d'alguns aspectes dels sistemes naturals i de la geografia ibèrica, que ell va visitar quan era procurador de la Bètica.

Obra de l'autor hispànic Columel·la, considerat un dels fundadors de la ciència agrària, apareix De re rustica, un tractat de bones pràctiques agrícoles i forestals.

Estrabó, en el volum III de la seva Geografia, qualifica els boscos ibèrics de selves. Parla d'un flagell de conills de bosc al sud-est ibèric que obliga els pagesos a abandonar el territori.

Avienius (segle IV DC) dóna la visió d'un litoral mediterrani molt feréstec en les seves conegudes taules.

3.3 El procés de feudalització

Durant el procés de feudalització (segles III a XII), l'alteració dels paisatges sembla que no va ser gaire intensa. Aniria paral·lela als increments demogràfics, amb l'augment conseqüent de superfície de conreus i pastures, la introducció de tècniques de regadiu i les rompudes intensives. Dels segles VI-VII, són les memòries de Sant Isidor que compendien els coneixements sobre conreus, pastures i boscos acumulats fins a la romanització.

Durant l'episodi de la Catalunya carolíngia, pels voltants de l'any 800, apareix aquesta interessant ordenança:

Capitulare de Villis

- Nostres boscos i florestes s'han de custodiar amb diligència.
- No es pot permetre que els boscos, on siguin necessaris, pateixin greuges per tallades excessives.
- A les hisendes reials s'han de plantar, entre d'altres:

Ginebró
Pomera
Perera
Prunera
Moixera
Nesprer
Castanyer
Avellaner
Ametller
Morera
Llorer
Pi
Noguera i
Cirerer

Font: E. Bauer-Manderscheid. Revista Forestal Española
10:26

Croades i almoqàvers

Al final d'aquesta etapa, sobretot durant l'expansió baix-medieval (segles XIII al XV) lligada a les croades i molt especialment a l'expansió catalana per la Mediterrània, sembla que va tenir un paper molt destacat la diversitat de fustes dels boscos del país. Especialment, les de les serralades Litoral i Pre-litoral, ambdues a prop del mar, que van ser molt importants per a la construcció de vaixells en les diferents drassanes litorals com les de Barcelona, Mataró, Arenys, Sant Feliu de Guíxols, etc.

3.4 Visió d'alguns viatgers. Segle XVI

Durant el segle XVI, són diversos els viatgers que van visitar o travessar de pas el nostre país. L'historiador Bolós (1980) en documenta vuit: Münzer (1494), Guicciardini (1511), Navagevo (1524-1526), Hernán Colón (1529), Barreiros (1542), Cavallí (1567), Cock (1585) i Joly (1603).

Aquests viatgers descriuen el país de manera diferent. En referir-se als paisatges, usen criteris i intensitats diversos. Hi ha, però, grans coincidències: al voltant de les viles i ciutats en general tots coincideixen a dir que hi havia moltes hortes. Cavallí diu que eren conreats amb gran pulcritud tota mena d'arbres fruiters. En els secans, abundaven les oliveres i la vinya, la qual quasibé sempre es presentava emparrada amb oms. Abundaven també els terrenys conreats amb cereals i en alguns indrets safrà. Alguns es queixen de la gran quantitat de muntanyes i boscos que hi ha en el país.

A la Catalunya humida, parlen de comarques selvàtiques i pobres, plenes de boscos, alguns molt perillosos i difícils de transitar. Els arbres dominants són les alzines, els pins, els roures i les alzines sureres. Més al sud de Barcelona i fins a les terres meridionals i ponentines, parlen de boscos de pi i de roure i d'alguns espais amb amples zones desèrtiques sense cap planta, turons rocosos quasi sense vegetació i planes pedregoses en gran part estèrils. En els llocs millors, hi havia vinyes, oliveres i alguns cereals.

A la plana del Segre, parlen de terres regades en moltes viles, les quals tenen hortes a tot el volt. Les serres són plenes de pins i d'altres arbres. El conjunt de Catalunya és definida com a muntanyosa i selvàtica.

L'any 1513, apareix l'obra Agricultura general de Gabriel Alonso Herra, que tindrà una influència important en l'agricultura.

3.5 El virrei i la cremada de boscos

Sens dubte, un dels episodis més lamentables per als nostres boscos va ser la decisió presa pel virrei castellà, García de Toledo, que, preocupat pel desori social del moment i pel descontrol dels lladres de camí ral, va ordenar cremar sistemàticament els boscos situats prop dels camins reials, ja que constituïen un refugi inexpugnable per als bandolers quan eren perseguits.

Segons l'historiador Reglà (1966), aquestes mesures, juntament amb el citat consum de fusta que es feia a les drassanes per a la construcció de galeres i vaixells, varen motivar la desforestació de Catalunya.

Això va accentuar l'eixut i el règim irregular de les pluges que la documentació posa de relleu a partir del darrer terç del segle XVI. Felip II va felicitar el virrei per la mesura "... y así nos ha parecido bien y nos ha dado contentamiento".

3.6 Primera geografia del país

A l'any 1600, el jesuïta Pere Gil escriu la que seria considerada la primera geografia de Catalunya, on diu que: "...tota la terra de Catalunya és riquíssima, quasi tota ella és montanyas. Però són totes les montanyes tan vestidas de arbres y plantas, y tan fèrtils amb les fonts y temperie del clima, y tan habitadas dels cathalans: y tan cultivadas y fecunda; que apenas y ha grans deserts ni devesas; ni se mostran parts que no sian totas o casi totas cultivades". De fet, Gil ens en dóna una visió culta, en la qual posa de relleu els seus alts coneixements pel que fa a l'època, però amb un biaix de patriotisme probablement poc moderat.

Gil dóna una visió diferenciada dels viatgers del segle XVI i curiosament no trobem cap referència significativa a les tesis de l'historiador Reglà. En aquest sentit, cal pensar que entre una època i l'altra ha transcorregut un episodi d'uns quaranta anys, que és un temps prou llarg com per haver cicatritzat les empremtes del govern felipista en els boscos, almenys de manera aparent.

L'any 1617, apareix en llengua catalana, escrit pel frare català Miguel Agustí, el Llibre dels secrets de l'agricultura, de la casa de pagés i pastoril, del qual sortiran successives edicions durant molts anys.

3.7 L'ordenació dels boscos. S. XVIII

La regressió de les superfícies forestals durant aquesta centúria es pot provar de diferents maneres (Urteaga, 1987). Sembla que aquesta regressió és paral·lela a l'increment demogràfic i a l'augment de superfícies conreades. Durant la segona meitat d'aquest segle, s'inicià el que alguns autors han anomenat la revolució agrícola. De la producció pràcticament de subsistència es passa a la comercialització i el bescanvi amb els mercats mediterranis, europeus i ultramarins. La millora de tecnologies i la introducció de noves espècies d'alta producció i demanda com per exemple la patata i el moresc seran la llavor d'un canvi importantíssim en el sector.

L'increment de població, la seva expansió cap a zones més muntanyesques i l'increment progressiu de consum de productes forestals en els sectors domèstic, artesà, industrial i, especialment, navilier, expliquen l'aparició d'un primer document que en forma de reial ordre es proposa regular l'explotació i la conservació dels boscos.

Aquesta ordre, expedida pel Marquès de l'Ensenada, ens sembla un material històric d'un gran interès per entendre una mica més la història ambiental del país.

En efecte, en l'ordre s'estableix la necessitat de cuidar, conservar i repoblar els boscos. Així permet fer-se una idea dels coneixements forestals de l'època.

L'ordre apareix el 31 de gener de 1748 i la seva execució és a càrrec dels intendants de Marina corresponents. Entre d'altres coses, estableix que totes les forestes situades a menys de 25 lligues -138 Km- de les costes i els rius navegables depenen dels intendants esmentats.

El document presenta molts aspectes remarcables i especialment avançats ambientalment. Per exemple, mana que anualment cada veí planti cada any al seu temps tres arbres, exceptuant-ne solament les vídues pobres.

Al Principat de Catalunya, assenyala com a zones de més interès forestal els boscos de Tortosa, els termes del Llobregat, el Vallès, la Selva, l'Empordà fins al Ter, el Montseny, el Montnegre i el Corredor i els boscos de ribera dels rius Segre i Llobregat.

Al febrer del 1787, una nova ordre del ministre principal de la província de Mataró estableix que s'ha de fer un inventari dels arbres, especialment roures, que hi ha als boscos de Catalunya. Probablement, és el primer inventari forestal del país.

El viatger Francisco de Zamora, en la visita a Catalunya 1785 a 1790, ens diu que els camins de Catalunya en general sols permeten el pas des de les valls. En molts indrets de muntanya, sols s'hi podia passar a peu, la qual cosa ens indica que el transport en carro dels productes agro-forestals era encara poc important.

Durant aquest segle, els nostres boscos, especialment els més costaners, van ser afectats per una forta explotació, no solament per a l'obtenció de peces per a la Marina, sinó també per a la construcció d'altres embarcacions menors i la producció de pegues i quitrans per als calafats i de carbó per fornir energia a la maquinària naviliera que es va crear en aquesta època.

3.8 Segle XIX

Durant aquest segle, la població quasi es duplica i millora el consum alimentari. Augmenta de manera molt important la superfície de conreus i la conversió d'algunes terres de muntanya en prats de pastura.

La utilització de nous fertilitzants i l'aparició de noves tècniques i noves eines provoquen una transformació en el sector agro-pecuari que serà el suport dels processos d'industrialització del país. Gràcies que forneix nutrició suficient a una població creixent a les ciutats, augmenta el poder adquisitiu del món rural i es crea un mercat per a les diverses indústries de complements i materials agrícoles, i mà d'obra per a la indústria.

D'ací naixerà la Catalunya moderna. Una nova estructura social, basada en una jove i ascendent burgesia, forjarà el nou canemàs del país: procés d'industrialització generalitzat, increment i millora de les xarxes viàries i del transport, forta concentració urbana i augment de les capacitats de consum.

Amb aquests antecedents, sorgirà la Renaixença en sentit ampli, no sols literària o jocfloralasca.

Hi ha una eclosió de les ciències, de les arts, de la cultura en general. Neix l'excursionisme científic que porta aparellades les primeres idees encara molt incipientes de conservació i protecció.

L'any 1910, l'enginyer forestal Rafel Puig i Valls fa la primera proposta de creació d'un parc: el Parc Nacional de Montserrat.

Coincidint amb aquest període, apareix un flagell molt sever que canvia de manera important la fesomia dels paisatges agraris del país. L'any 1879, a Sant Pere de Colera el primer brot de la filoxera, que arriba l'any 1900 a l'Alt Urgell. En aquell moment, es pot dir que s'acaba la darrera vinya del país.

Com a conseqüència d'aquesta pertorbació, moltes de les vinyes són repoblades de pi alzina o surera, i així s'esdevé un increment de la superfície boscada del país.

3.9 Segle XX

Ja en aquest segle, la transformació del sector agrari no pararà. Les noves demandes dels mercats, l'obertura del comerç internacional i l'aparició dels combustibles fòssils, del tractor, de noves tecnologies i nous fertilitzants modificaran les relacions de caràcter tradicional més o menys integrades o sostenibles entre la pagesia i els seus paisatges de producció.

ANTROPITZACIÓ DEL MEDI
BAIX MONTSENY-SECTOR ST.CELONI-FOGARS DE MONTCLÚS
1800 - 1960

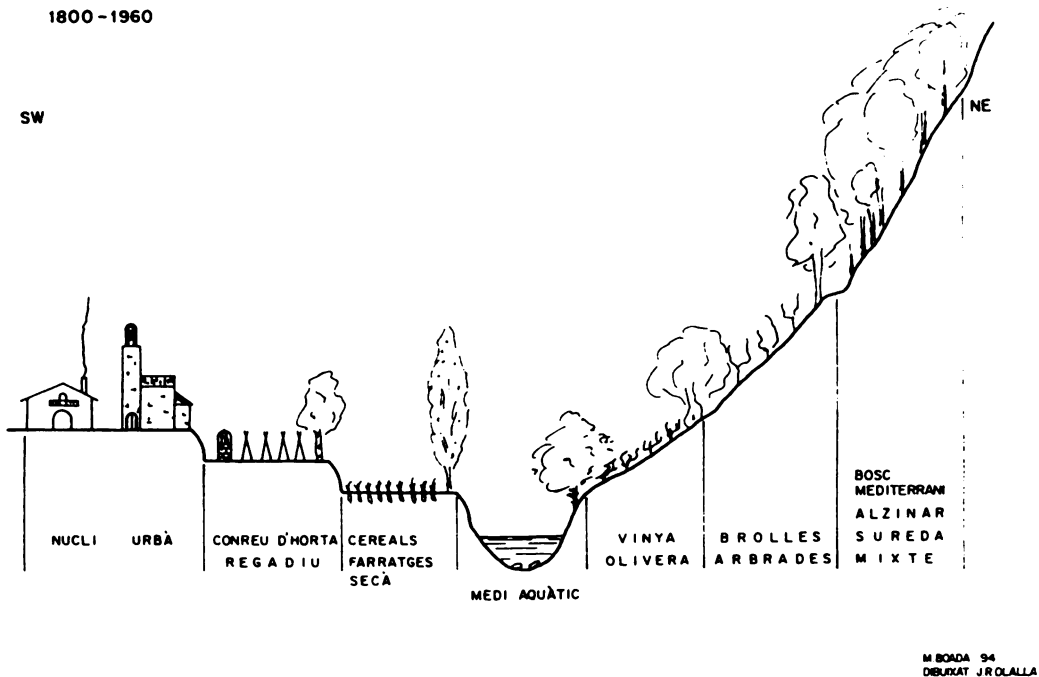

Fig. 3

Vegeu perfil d'ocupació del sòl (1800-1960), molt estès a l'anomenada Catalunya vella o humida.

És a partir dels anys 60 que, malgrat la important tradició agrícola i ramadera de Catalunya, es produeix una greu crisi del sector que creix sense parar fins als nostres dies.

Actualment, les produccions agrícoles catalanes dominants són les pròpies del domini climàtic mediterrani. Al canemàs productiu agrari actual, a més de la trilogia cereals-vinya-olivera, s'afegeix una producció notòria en els camps de l'horticultura, la floricultura, el viverisme i la fructicultura, tot i que el país és eminentment ramader, com ho demostra que la Producció Final Ramadera (PFR) representa a prop de les 2/3 parts de la Producció Final Agrària.

La recessió del sector no para. L'any 1987, pesca i agricultura van aportar conjuntament un 2'1 % (0'2 % de la pesca) al Producte Interior Brut (PIB) català. Actualment, la població activa d'aquest sector s'ha reduït a un escàs 3'5 %.

La crisi del sector està canviant la fesomia dels agropaisatges. Els sòls tradicionalment conreats en zones urbanes han esdevingut requalificats urbanitzables, zones d'equipament i serveis i/o polígons industrials.

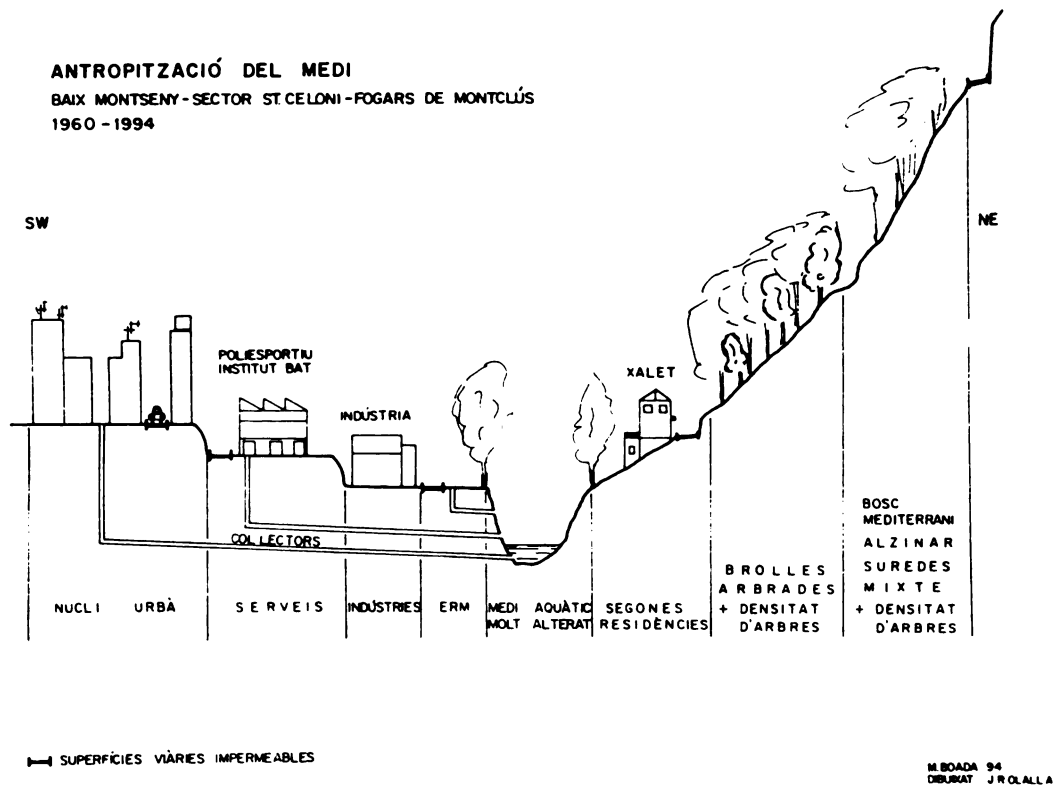

Fig. 4

Vegeu el perfil d'ocupació del sòl (1960-1994), molt estès a l'anomenada Catalunya vella o humida.

En zones de muntanya, es parla dels seus canvis d'ús. La crisi del sector es manifesta en un despoblament molt elevat, amb el conseqüent abandó dels nuclis de població, masos, els estables, les pletes, les bordes, i els conreus i les pastures associats.

4. AGRICULTURA I PAISATGE

Com s'ha dit, sembla evident que les activitats agro-silvo-pastorals, en graus d'intensitat diferents, han jugat sovint i amb regularitat un paper importantíssim pel que fa al modelatge, els components i, fins tot en certs aspectes, el mateix funcionament dels sistemes naturals del país.

El seu interessant estudi depara l'abast d'aquest treball, però, si més no, volem dedicar un breu espai, a tall d'exemple, a esbossar un petit apunt sobre la notòria biodiversitat d'un dels sistemes naturals superficialment més extens: els conreus i els erms.

Els conreus i erms són sistemes clarament implantats per l'home. L'home, tan bon punt es va instal·lar en un territori, hi va anar guanyant espai per a les diverses formes de conreus i, en algun cas, de pastures en detriment de les formes de paisatge, espontani o silvestre.

Aquest tipus d'implantació humana en els paisatges catalans es troba en diferents intensitats i qualitats arreu del país, de la plana a la muntanya, fins als voltants dels 1.500 m. d'alçària. A partir d'aquí, el clima es fa incompatible amb les activitats agrícoles, però no amb les ramaderes.

La cobertura vegetal dominant d'aquest ambient és imposada i regulada per l'home. Hi ha una gran diversitat de plantes, sobretot anuals, que apareixen espontàniament o subespontàniament, la majoria nitròfiles. Normalment, són espècies amb una gran capacitat invasora i, en general, no gaire exigents ambientalment, que s'instal·len fàcilment en substrats de tota mena. Són considerades males herbes pel pagès i colonitzen tota mena d'espais conreats. Algunes, les anomenades arvenses, conviuen amb els conreus mateixos com els gallerets (Papaver rhoeas), la vinagrella (Rumex sp), etc...

D'altres, les ruderals, escampades per marges, camins i vores de caps, constitueixen en alguns casos autèntics bardissars, com l'esbarzer (Rubus sp) i l'aranyoner (Prunus spinosa). En conjunt, la majoria romanen en un estat latent d'invasió dels conreus, cosa que assoliran si aquests conreus són abandonats. Els camps abandonats esdevindran primer rostolls i, més tard, erms, que tot seguit tendiran a ser envaïts per les espècies més pioneres dels ambients veïns.

Així mateix, són considerables les plantes anomenades adventícies, procedents en alguns casos de latituds molt llunyanes, que han estat transportades indesitjadament barrejades amb llavors, principalment de farratges i cereals per cultivar. De mica en mica, s'han anat instal·lant i propagant, principalment en els paisatges amb més intervenció antròpica, de manera important, diversos blets (Chenopodium sp), algunes panissoles (Setaria sp), raïm de moro (Phytolaca americana), etc.

Sorprenentment, aquest tipus de paisatge tan intervingut és dels que presenta més diversitat d'espècies vegetals. I encara més, si hom considera els dos contingents que s'hi troben: les plantes conreades i les espontànies.

Tot plegat fa que la diversitat productiva de vegetals en el decurs de les quatre estacions sigui el suport estructural, i sobretot tròfic, d'una gran quantitat d'animals. Alguns d'ells, els més tímids i temerosos de l'home, no hi estan assentats permanentment, sinó que visiten aquest tipus d'ambient per nodrir-se i es desplacen cap a d'altres ambients perifèrics més tranquils, on duen a terme la resta de llur activitat vital: tal és el cas de la tórtora (Streptopelia turtur), l'esparver (Accipiter nisus), el toixó (Meles melis) i el senglar (Sus scropha), entre molts d'altres.

Algunes espècies animals presenten un nivell elevat d'adaptació a aquest medi, com les terrenejants cogullada (Galerida cristata) i guatlla (Coturnix coturnix), totes dues de coloració terrosa i vol incompatible amb l'espai arbrat. D'altres, per sociabilitat i tolerància, s'hi desenvolupen òptimament: la puput (Upupa epops) i el bitxac (Saxicola tarquata). Singularment, algunes espècies de passat forestal, com el xot (Otus scops), s'hi han instal·lat bé, aprofitant l'estructura dels fruiters.

En parlar de la fauna vertebrada dels conreus, no podem deixar de referir-nos a certes espècies d'hàbits sovint nocius per a l'agricultura, com la rata talpera (Pitymys duodecimcostatus).

És, en definitiva, un ambient natural molt a l'abast -perifèries de nuclis urbans i vores de masies- d'un interès ecològic considerable, atesa la gran biodiversitat que el caracteritza.

Els problemes més greus que pateix aquest ecosistema són: la contaminació dels sòls i de la vegetació a causa de la utilització de pesticides i biocides (la presència d'organofosforats i organoclorats afecta greument totes les baules de les cadenes alimentàries); l'expansió demogràfica l'especulació urbanística i, sobretot, el despoblament rural.

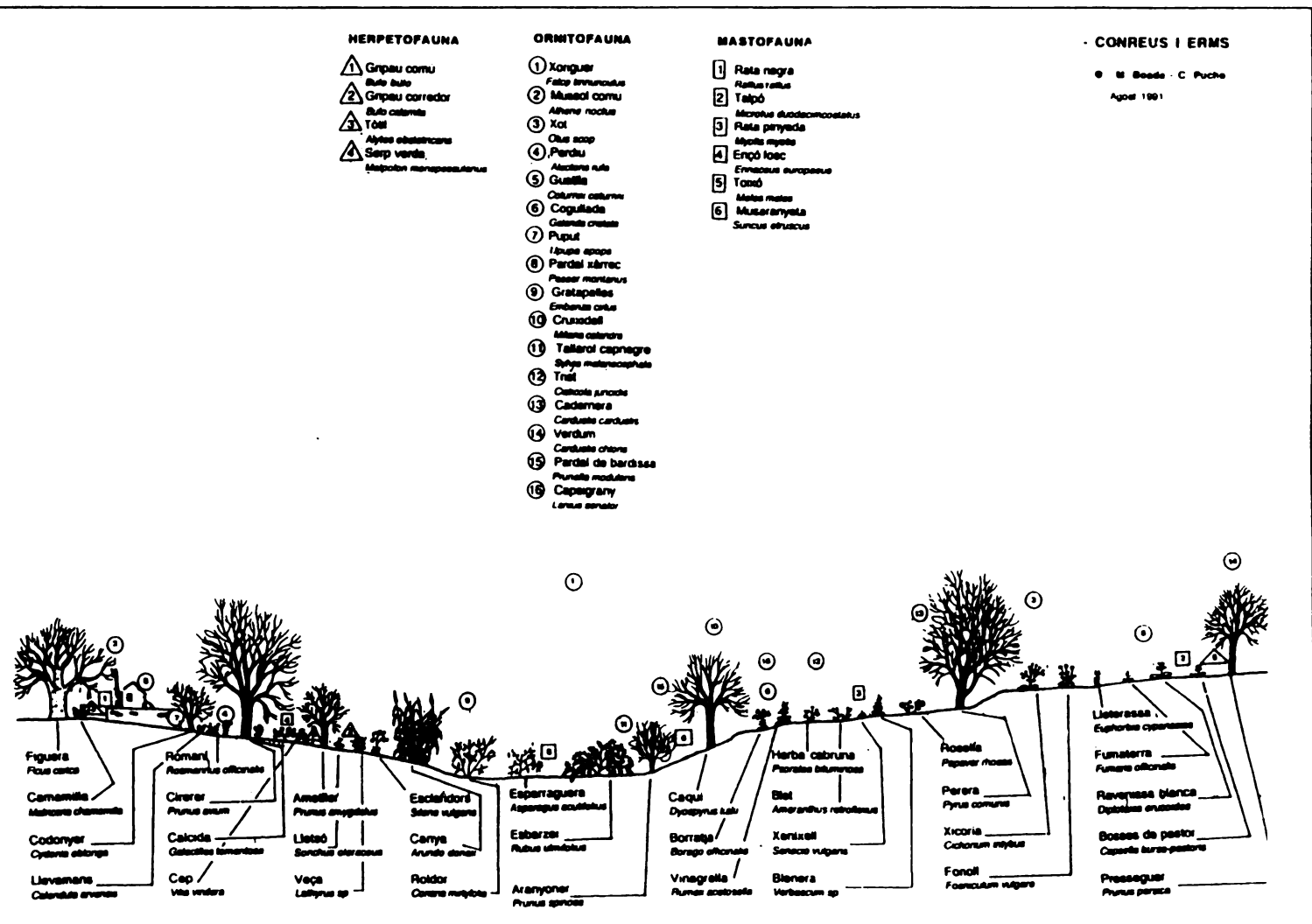

Fig. 5

5. MEDI, AGRICULTURA I FUTUR

A la societat actual, caracteritzada per un progrés científic, tecnològic i social d'uns nivells sense precedents, però acompanyada ensems per uns nivells semblants de deteriorament i de risc mediambiental, és evident que li han arribat temps de canvis.

Sense renunciar als aspectes de l'anomenat progrés i a través del programa cap a un desenvolupament sostenible, subscrit a Rio per la majoria dels estats del món i assumit per la CEE, s'ha de fer possible un desenvolupament on sigui totalment compatible el progrés amb l'equilibri natural.

En aquesta inexorable línia de futur, el paper del sector agro-silvo-pastoral és de primer ordre, no pas secundari.

En el darrer cinquè programa de la CEE, aquesta institució comença dient que el pagès vetlla per la conservació del sòl i de les àrees rurals. Caldria afegir-hi que també dels sistemes naturals.

Una pagesia vigorosa, convençuda i amb protagonisme participatiu ha de tenir un paper destacat en la forja d'aquest futur més equilibrat i més solidari ambientalment.

Les claus per al desenvolupament sostenible del sector han de tenir molt present factors com l'agricultura mediterrània, les produccions de qualitat, la recuperació genètica de races, l'agroturisme, la gestió forestal, els espais naturals protegits i la participació efectiva del pagès en la cura activa, alhora que cal recollir la seva aportació cultural en sentit ampli importantíssima, i la protecció d'aquests espais naturals.

Martí Boada

Maig 94